

11.03.2025

Keski-Suomen Lampurit ry
Markku Sarava pj.
Anna Huuskola sihteeri

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: MMM:n lausuntopyyntö <https://mmm.fi/lausunnolla>

Lausuntopyyntö (Dnro VN/36093/2024)

Lausunto maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta

Keski-Suomen lampurit ry kiittää mahdollisuudesta lausua esityksen kohteena olevasta asetusalunnoksesta ja toteaa seuraavaa:

Kannanhoidollinen metsästys ja vahinkoperusteiset luvat

Kannanhoidollinen metsästys on tärkeä osa suurpetokannan säätelyä ja sen lisäksi vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistamisen tulisi olla nykyistä helpompaa. Kannanhoidollinen metsästys on toteutettava kestävästi ja myös mahdollistaen pyyntilupien kohdentaminen juuri häirikköyksilöihin. Myös suurpetokantojen tasot niin valtakunnallisesti kuin paikallistasolla tulisi määritellä mahdollisimman selkeästi, jotta tason ylimenevien yksilöiden poistaminen olisi mahdollista ja perusteltua ilman valituksia, jotka aiheuttavat viiveitä ja estävät käytännössä täysin metsästyksen lupaehtojen puitteissa. Myös vahinko- ja vaaratapauksissa karkotus- ja poistolupien saaminen mahdollisimman nopeasti pitäisi saada toteutumaan käytännössä. Paras teho karkotuksella on, kun se tapahtuu mahdollisimman pian siitä hetkestä, kun peto on vaaraa ja vahinkoa aiheuttanut. Tällä hetkellä oleva useamman päivän viive pelkästään karkotuslupien saannissa estää tehokkaan toiminnan, joka voisi onnistuessaan mahdollisesti myös vähentää kaatolupien tarvetta. On myös todettu, että sudet palaavat erittäin usein petovahingon jälkeisenä yönä uudestaan paikalle ja tällöin olisi oltava mahdollisuus toimia. Eläinten omistajalla tulisi olla Ruotsin mallin mukainen (Ruotsin metsästyslaki §28) oikeus lopettaa eläinten kimppuun hyökännyt peto heti tekopaikalle ilman sen johtamista esitutkintaan, oikeuskäsittelyyn ja aseiden menetykseen tutkinnan ajaksi. Näin toimittaessa poisto kohdentuisi myös parhaiten häiriötä ja vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin.

Nykyisen petotilanteen vaikutukset lampureiden elinkeinoon

Lammastuotannossa kotieläimille suurimpia vahinkoja aiheuttavat sudet, jotka varsinkin pentuja opettaessaan tappavat ja raatelevat laiduntavia lampaita. Tämä jatkuva petovahinkoriski vaarantaa myös uhanalaisten ja arvokkaiden perinnebiotooppikohteiden laiduntamisen. Perinnebiotooppien petoaitaaminen ja valvonta on työlästä ja vaikeaa sillä alueet ovat laajoja ja ne sijaitsevat usein kivikkoisemmissa ja puustoisemmissa maastoissa. Suojaustoimista iso vastuu ja kustannus kaatuu lisäksi kotieläintuottajalle, eikä työlle tai kaikille toimille ole mahdollista saada

korvausta suuresta työtuntimäärästä ja korkeista kustannuksista huolimatta. Myös tuottajan henkinen kuorma kasvaa suuresti, kun petovahinkoa joutuu pelkäämään koko laidunkauden ajan, eikä eläinten voi luottaa olevan laitumella turvassa. Laidunnus kesäisin on tärkeä osa lampaiden vuodenkiertoa sekä eläinten hyvinvoinnin ja lajityypillisen käytöksen perusta. Tällä hetkellä petoaita on todettu hyväksi suojauskeinoksi petohyökkäysten varalta, mutta susien jatkuvasti vähenevä ihmisarkuus lisää niiden kotieläimiin kohdistuvaa kiinnostusta. On vain ajan kysymys, milloin susi oppii hyödyntämään petoaitarakenteen heikot kohdat. Myös ääni- ja valokarkottimien käyttö muuttuu lopulta tehottomaksi petojen oppiessa, että ne eivät aiheuta todellista vaaraa.

Tapettujen kotieläinten lisäksi yhteenotoissa eläimille syntyy raateluvammoja, jotka johtavat usein hoidosta ja lääkinästä huolimatta eläimen lopetukseen. Lisäksi säikähtäneiden eläinten kasvut heikkenevät ja pitkittynyt stressi aiheuttaa suuria ongelmia esimerkiksi karitsointeihin sekä paimenkoiran käyttöön. Kotieläintuottajalle tämä lisää jälleen kustannuksia ja aiheuttaa suuria menetyksiä esimerkiksi jalostuseläinten harvinaisen geeniperimän katoamisena. Alkuperäisrotujen säilyttäminen muuttuu entistä haastavammaksi ja esimerkiksi Kainuunharmaksen sukulinjojen kapeus aiheuttaa jo todellisen uhan rodun elinvoimaisena säilymiselle.

Kotimainen lammastuotanto on ollut muutaman viime vuoden jyrkässä laskussa ja yksi selkeä syy siihen on jo koko maan kattava petovahinkoriski. Alan kannattavuus on yleisen kustannusten nousun takia muutenkin heikko, joten pedoista aiheutuva ongelma vaarantaa tuotannon säilyvyyttä vielä entisestään. Lisäksi karhut aiheuttavat paikallisesti vahinkoja korjatulle sadolle, pääasiassa pyöröpaaleja rikkomalla. Tällöin isojakin eriä rehua voi pilaantua erityisesti kesäaikaan eikä petovahinkokorvaus paaleista riitä kattamaan vastaavan rehumäärän hankkimista tilalle. Ongelmaksi voi myös muodostua usein se, että vastaavilla rehuarvoilla, tiettyyn tuotosvaiheeseen suunniteltua karkearehua ei ole saatavilla tai hankkimiskustannukset kaukaa muodostuvat suuriksi. Tämä heijastuu suoraan eläinten hyvinvointiin.

Petovahinkokorvaukset

Korvaukset petovahingon kohteeksi joutuneista eläimistä eivät riitä kattamaan todellisia kustannuksia. Esimerkiksi korvauksen ulkopuolelle jäävät eläinlääkärin matkakulut sekä raatokeräily, jonne kuolleet eläimet on keräilyalueella toimitettava. Raatokeräilyssä hankaluutta aiheuttaa myös rikkireivityt ja viiveellä löydetty eläimet, joiden tunnistettavuus ja yhtenä kappaleena kyytiin saaminen on välillä mahdotonta. Tunnistamattomien eläinten raatokeräilylle ei makseta valtion tukea, joten lampaan keräilyhintaa nousee tällöin kolminkertaiseksi. Jos noudettava eläin ei tämän lisäksi pysy kasassa, on epäkelvon noudettavan hinta kuusinkertainen. Kun petovahingon kohteeksi joutuu iso eläinmäärä, pelkästään raatokeräilyn kustannukset voivat nousta useisiin tuhansiin euroihin. Lampurille vahingoista aiheutuneita lisätoita ei korvaa myöskään mikään. Työtunteja kuluu valtava määrä petovahingon jälkeen esimerkiksi haavoittuneiden eläinten etsimiseen ja lääkitsemiseen sekä aitojen korjaamiseen.

Usein tiloille aiheutuu petovahingoista suorien kustannusten lisäksi tukimenetyksiä. Jos tilalla ei ole alkuperäisrotusopimukseen korvaavia eläimiä kuolleiden tilalle, jää tuki kyseisten eläinten osalta saamatta. Myös suunnitellusta määrästä vähentynyt karitsatuotto voi aiheuttaa tukimenetyksiä uuhipalkkioihin. Näitäkään ansionmenetyksiä ei ole petovahinkokorvauksissa otettu millään tavoin huomioon.

Suurpetotilanne paikallistasolla

Keski-Suomen alueella suurpetohavaintojen määrät ovat lisääntyneet viime vuosien aikana suuresti. Aiemmat havainnot keskittyivät karhuihin sekä ilveksiin mutta nyt havaintoja ja vahinkoja aiheuttavat näiden lisäksi myös enenevässä määrin sudet. Uusia pareja ja revierejä syntyy jatkuvasti jo olemassa olevien ja tunnettujen lisäksi. Myös ilvekset vaikeuttavat esimerkiksi karitsallisten uuhien laidunnusta. Keski-Suomen alueella peura- sekä kauriskannat ovat Länsi- ja Etelä-Suomea matalammat eikä näin ollen saaliseläimiä pedoille ole yhtä runsaasti tarjolla. Tämä

lisää kotieläinvahinkojen riskiä. Luontaisten saaliseläinten määrä tulisi huomioida suurpetokannan koon määrittelyä tehtäessä paikallistasolla. Keski-Suomen alueella on ollut jo pitkään vahva karhu- sekä ilveskanta, jonka kannanhoidollinen metsästys on aiemmin ollut mahdollista ja onnistunutta eikä lajien suojelutaso ole vaarantunut. Tähän tulisi pyrkiä myös jatkossa ja sen lisäksi saada susi kannanhoidollisen metsästyksen piiriin.

Lausunnon yhteenveto

Hallituksen esitysluonnos metsästyslain muutoksista suurpetojen osalta on oikean suuntainen mutta riittämätön. Erityisesti petovahinkotilanteisiin tulee saada selkeä ja nopea toimintamalli, jonka toteutus käytännön tasolla toimii tehokkaasti ja ilman viiveitä. Petovahinkokorvaukset tulee saada linjaan todellisten ja toteutuneiden kustannusten kanssa. Kotieläintuottaja ei voi olla esimerkiksi pakollisten raatokeräilykustannusten maksajana. Nykyinen suurpetokantojen kasvu vaarantaa myös uhanalaisten ja arvokkaiden perinnebiotooppien laidunnuksen ja hoidon sekä uhkaa alkuperäisrotujen säilyttämistä. Jatkuvat suurpetovahingot sekä niiden riski heikentävät tuotantoeläinten ja kotieläintilallisten hyvinvointia. Lampaalla tulee säilyä oikeus päästä laitumelle ja olla siellä turvassa sekä nyt että myös tulevaisuudessa.

Luhanka 11.3.2025

KESKI-SUOMEN LAMPURIT RY

Anna Huuskola, sihteeri